

bragt nogenfinde meer end een Råt ad Gangen udenfor Kjøbenhavn's Volde, siden jeg blev Minister. Jeg troer, at naar man overvejer alt dette, vil man maasse finde en tilstrækkelig Undskyldning for, at der ikke er forelagt nogen Lov om Almue-skolevæsenet paa denne Rigsdag, og at det er sandsynligt, at den ikke bliver forelagt paa næste Rigsdag, der sammentræder saa Maaneder efter at denne er sluttet, og vi vide ikke, hvad disse Maaneder kunne bringe. Men derfor er Tiden ingenlunde gaaet ubenyttet hen for at tilveiebringe de Oplysninger, man kunde faae ad Indberetningsveien. Hvad min Forgænger i Ministeriet havde forlangt og indkrævet, er, efterat det var indkommet, blevet gennemgaaet, og af disse og de andre Kilder, man havde, er der udarbejdet Oversigter over saavel Kjøbstædernes som Landets Almue-skolevæsens statistiske Forhold, der ligge for mig, og som jeg havde bestemt at lade trykke, hvis der ikke paa Grund af Mangler i Kilderne klæbde nogle Mangler derved, Oversigter over Forholdet imellem Befolkning, Areal, Antal af skolepligtige Børn, Skoler, Lærere (faste og Hjælperlærere) o. s. v. i de forskellige Byer og Dele af Landet. Der fremgaaer af disse statistiske Oplysninger blandt andet, at der neppe ere to Kjøbstæder udenfor Kjøbenhavn i Danmark, hvor Skolevæsenet er ordnet ganske paa samme Maade. Dette er, hvad jeg til det mig forelagte Spørgsmaal kan svare, forsaavidt det gaaer ud paa, om og naar en Lov om Almue-skolevæsenets Reorganisation vil blive forelagt. Jeg gjentager og sammenfatter Svaret. For denne Rigsdag vil en saadan Lov ikke blive forelagt, jeg tvivler om, at jeg kan forelægge den for den næste; men jeg paatager mig Forpligtelsen hvis jeg skal forblive i min Post, at forelægge den for den Rigsdag, der sammentræder i Mæret 1851. Men der var tillige Spørgsmaal om, efter hvilke Grundsætninger Loven vilde blive udarbejdet. Da det heed i Spørgsmaalet, om Loven blev forelagt denne eller den næste Rigsdag, og efter hvilken Grundsætning den da, det er, i saa Tilfælde skulde udarbejdes, saa synes Spørgsmaalet, efter hvad der er svaret, tildeels næsten at være bortfaldet. Smidlertid jeg vil ikke betragte det som saa.

Spørgsmaalet indeholder ubestemt uafhængigt af den første Deel af Spørgsmaalet, en Opfordring til at udtale sig saaledes, at Almue-skolelærerne og de, der interessere sig for Skolevæsenet, — thi der ere mange flere, der have næsten en større Ret end Skolelærerstand, som Enkelstand, til her at spørge —, kunne vide, hvorledes de have det med deres Minister, hvorledes han staaer ligesom dem. Jeg maa imidlertid bemærke, at denne Sag i dette Døgn har sine Banffeligheder. Det kan i Almindelighed ikke betragtes som Hensigten med Formen af Interpellation til Ministrene, at faae Oplysning om Principerne for fremtidige Love. Det, der nærmest maa gaae ud paa ved Interpellationen er, at faae factiske Oplysninger om Regjeringens Handlinger og Hensigter. Er der Spørgsmaal om at faae Kundskab om bestemte Principer og deres Anvendelse i Lovgivningen, saa troer jeg, at det idetmindste paaligger den, der vil have Ministeriets Erklæring om visse Principer, at udtale Principerne, hvorom Ministeriet skal erklære sig, og dertil troer jeg, at der er en anden Form. Formen er at andrage paa Forelæggelsen af en Lov efter disse og disse opgivne Principer; derimod at paalægge en Minister, at han paa denne Maade skal udtale og fremstille, hvilke Princip han vil følge med en Lov, som han i sin Tid vil forelægge, troer jeg ikke er en ganske rigtig parlamentarisk Orden. Desuden troer jeg, at det er saa sin egen Sag med denne foreløbige Udtalelse om Principer; thi man kommer ikke meget langt ved Opstillingen af visse almindelige Principer, som nævnes ved Navn, naar man ikke gaaer nærmere ind i Sagen og betegner disse Principers Tillempeelse paa det practiske Liv. Om jeg her indlod mig i Discussionen af Skolerens saakaldte Emancipation eller af Undervisningsfriheden i sin hele Almindelighed, saa troer jeg, at dermed ikke var meget bundet i Klarhed med Hensyn til den Lov, som jeg kunde komme til at forelægge. Men der er endnu et Par andre Sider, jeg vil tillade mig at gjøre opmærksom paa. Jeg vil ikke tale om, at naar jeg siger, at jeg ikke har kunnet afslutte alle Undersøgelser, saa kan jeg heller ikke udtale de Principer, som man egentlig vil